

Поднесено од ГЦЕ, меѓународен член: СВЕТЛИНА ЗА СВЕТОТ – **Кристофер Девелопмент Копереишн**, којашто е невладина организација за развој посветена на помагањето на лица со очни болести, слепи лица или лица со други посебни потреби во непривилегираните региони на светот, независно од полот, потеклото, етничката припадност или религија.

Многу одамна...

Автор: Крис Лонер

Оваа приказна започнува исто како и сите други, со една разлика, а тоа е дека не е само обична бајка, туку вистинска приказна.

Многу одамна си беше едно 6-годишно момче. Живееше на еден голем остров далеку од Австрија, во една област каде што е постојано топло. Од време на време таму врне дожд, а понекогаш надоаѓа и силна бура, но и покрај тоа, сепак во најголем дел од времето сонцето грее. Малото момче имаше пет браќа и една сестра. Заедно со своите родители тие живееле во едно малечко село каде што имаше пазар, службена зграда и училиште. Неговите браќа го беа напуштиле својот дом пред многу долго време. Тие имаа различни професии и живееле во најголемиот град на островот. Само малото момче со неговата сестра живееше сè уште дома. Ајде да го наречеме мојот малечок пријател Францис. Беше многу весело дете, но сепак се соочуваше со еден проблем: неговите родители беа сиромашни, а тоа беа тешки времиња. Тие не можеа да си дозволат да ги испратат двете деца на училиште, така што изборот веќе беше направен Францис да остане дома за да ги одгледува козите. Францис секако не беше воодушевен од тоа. Тој многу сакаше да научи да пишува и чита. Понекогаш тајно се прикрадуваше во училиштето и сиркаше низ прозорецот во училницата и со копнеж ги гледаше учениците како учествуваат на часот. Неговата помала сестра беше, исто така, меѓу учениците, уредно облечена во училишна униформа, следејќи го објаснувањето од наставникот со сјај во очите.

Одеднаш Францис доби една идеја. Често пати луѓето го заменуваа Францис со неговата сестра. Тоа беше така кога тие двајца скитаа надвор обајцата во кратки панталони, никој не беше сигурен кој од нив е момчето, а кој девојчето. Тогаш зошто Францис да не се облече како девојче за да му биде дозволено да ги посетува многу посакуваните часови? Облечен во училишна униформа никој не би ја забележал разликата и ако сестра му се сложи со неговиот план, тие би можеле да си ги поделат деновите за на училиште меѓу нив. Тој би можел да оди на училиште во непарните денови, а сестра му пак во парните.

За да ја скратиме долгата приказна, ете како се случи, и така Францис научи да пишува и да чита. Подоцна, тој отиде на универзитет во Соединетите американски држави, така што денеска тој е почитуван и успешен бизнисмен

кој живее тука во Австрија. Ние сме пријатели и кога си разговараме понекогаш, тој се потсетува за изминатите денови, како на пример на оваа приказна.

Но што ќе се случеше со Францис ако тој не го смислеше неговиот смел план? Тоа би било една сосема различна приказна!

Австрија

Оваа приказна е напишана од д-р Франц-Јозеф Хуининг, роден во 1966 г. Д-р Хуининг работи како медиумски воспитувач, автор и комедијант. Беше, исто така, вклучен во политиката како претставник на лицата со посебни потреби „Неприпитомена интеграција“ во основното училиште.

Автор: д-р Франц Јозеф Хуининг

Ниска зграда на еден кат, со многу прозорци и со двор за спортско-рекреативни активности за учениците, оддалечена еден километар од нашата куќа, беше зградата на Источното основно училиште. Веднаш спроти главниот влез, во една мала куќарка живееше чуварот. Тоа беше денот кога се запишуваат учениците во основното училиште, така што сите родители имаа направено аџилак до училиштето заедно со своите шестгодишни деца. Исто така направи и мојата мајка носејќи ме в раце.

За мене првото одење на училиште беше многу возбудливо. Наставниците истото го почувствуваа кога за првпат ми го уловија погледот. Се прашуваа што бара мајка ми со мене таму. Постоеја специјални училишта за деца со посебни потреби. Тоа ќе беше од најголема полза за малиот Франци.

Интегрирано образование – таквиот концепт претходно не беше чуен! Не, не, наставниците беа сигурни - Франци имаше потреба од специјална грижа, во специјално училиште за деца со посебни потреби. Во Виена веќе имаше едно такво и наставниците упорно ја убедуваа мајка ми дека радо би ја упатиле таму. Ако мајка ми беше научила нешто за мене во изминатите шест години, тоа беше дека сум упорен и издржлив. Така што таа продолжи да седи.

Отпрвин наставникот и класниот раководител беа засрамени, но потоа изнајдоа решение кое беше соодветно на австрискиот образовен систем: Франци ќе мора да биде тестиран. Наставникот набрзина ми покажа едно училишно помагало што се вика флешкард со слики, а потоа јас морав да ги именувам ликовите што ги видов таму: куќа, дрво, кола, инвалидска количка... Оваа игра ми се чинеше многу досадна и детска. Откако го поминав тестот со најдобри резултати, тие очигледно беа повторно збунети и беспомошни. Така што следуваше нов тест - јас морав префрлувајќи преку главата со десната рака да си го дофатам левото уво. Наставниците со потсмев коментираа:

„Прилично е очигледно дека Франци сè уште не е подготвен за на училиште.“ „Но како што ви кажав, пробајте во специјалното училиште во Виена“, рече класниот раководител.

Сепак моите родители воопшто не размислуваа за тоа да ме испратат далеку од дома. И навистина тие не разбраа зошто не ми беше дозволено да одам во обично училиште како и сите други деца. Но поради тоа што не бев примен во училиштето тие започнаа да ми бараат приватен наставник, но не можеа никако да најдат.

Една година подоцна со мајка ми повторно отидовме во училиштето. Јас му се насмевав на класниот раководител и веднаш му покажав колку вешто можам преку главата со мојата лева рака да си го дофатам увото. Можеби се должеше на недостигот на методи за тестирање, а можеби беше во прашање само моето срцепарателно пријателско однесување. Во секој случај, конечно јас бев примен како ученик во прво одделение. Пробно, се разбира.

Сето ова одеднаш создаде нов проблем: Како ќе стигам до училиштето секој ден? „Со кола“, рече мајка ми. Но за тоа ќе мора да се купи кола, а мајка ми ќе мора да земе возачка дозвола. „Би можела да го туркаш на велосипед“ - предлагаше баба ми, со тоа појаснувајќи дека одбива да учествува финансиски во часовите за возачка дозвола или за купувањето половна кола. На татко ми му беше многу тешко сега соочувајќи се со овие одлуки како единствен од семејството кој заработува во моментот. Од друга страна тој, исто така, увиде дека би било многу тешко за мајка ми да ме вози секој ден до училиште на велосипед по секакви временски услови и преку целата година. Од друга страна, пак тој едвај имаше пари за сево ова, бидејќи се наоѓавме во период кога градевме нова куќа. Мојата баба пак, за жал, навистина беше убедена дека не ни е потребна кола. Така што моравме да земеме заем и еден ден една нова сина половна „патка“, Цитроен 2 ЦВ беше паркирана пред нашата куќа. Подот внатре веќе беше ‘рѓосан и имаше направено голема дупка, но тоа воопшто не беше важно за нас. Ние ја обожававме старата расклинкана кола чијшто покрив фабрички беше направен да се отвора како кабриолет за во лето. Цитроенот прописно се клацкаше при секое движење, доста драматично се навалуваше на секоја кривина, но од сè најмајсторски беше направено греењето: во лето не се исклучуваше, а во зима дуваше леден воздух низ копчињата за вентилација.

Се разбира, мајка ми го положи испитот за возачка дозвола без грешка, така што се клатевме до училиштето во нашата патка секој ден. Таму еден од моите соученици веќе ме чекаше за да ми ја носи чантата до горе додека да влезам во училницата до каде што ме носеше мајка ми. Јас имав свој посебен обложен стол и килимче на коешто ми беше дозволено да легнам, но не да спијам.

На наставниците не само што им се допаѓав заради моето излагање на час, туку и ме носеа за време на паузите, а една од наставничките дури и се преправаше дека сака да ми го гризне носот. Отпрвин навистина се плашев од тоа! Си помислував ако таа навистина ми го одгризеше носот, дека веднаш ќе ѝ го гризнам увото. Кога не ме носеа наоколу, јас ползев низ училницата или низ рекреативниот дел.

Тоа што не можам да одам беше чудно за моите ученици, но само на почетокот, после некое време тоа стана најприродното нешто на светот. Јас никогаш не бев малтретиран или исмејуван од другите деца поради тоа. Заедно со другите момчиња си игравме „ловење на девојчиња“ скоро цел ден. Тие ќе фатеа една од соученичките, а јас ќе ја скокоткав. Бев најдобар во класот за скокоткање. Од часот по физичко воспитување, се разбира, бев исклучен. Поради тоа можев или да си прилегнам дома, па мајка ми да ме доведе назад подоцна, или пак да си седам во салата за вежбање заедно со наставникот поставувајќи брзина со удирање во тапан по кое останатите соученици ќе треба да трчаат во круг.

Денеска дури си мислам дека можеби требаше да им се придружам. Сигурен сум дека ќе можев да учествувам барем во некои од вежбите. Но во тоа време луѓето не се заморуваша со такви прашања.

Подоцна сфатив колку всушност му должам на мојот наставник од основното училиште. Моето интегрирање беше исклучок. Скоро сите оние луѓе со посебни потреби кои ги запознав понатаму во мојот живот посетувале настава во училишта за хендикепирани деца. На пример, имаше порано, а и денеска сè уште го има таканареченото „шумско училиште“ во долниот дел на Австрија, далеку од општеството и родителите. Физички хендикепираните деца од целата земја ги испраќаа и сè уште ги праќаат таму.

Нивото на настава изгледаше добро, но во овој „идеален свет“ на деца со посебни потреби беа создадени негативни стереотипи, вештачка раздвоеност „помеѓу оние надвор“ и „ние внатре“. Учениците таму забораваат нормално да комуницираат со луѓето кои не се како нив, несигурноста и предрасудите ги заменуваат интимноста и знаењето. За среќа, основните познавања и љубовта од моите родители ме заштитија од тоа да бидам одведен во некои од таквите училишта.

Моите родители се бореа за мојата интеграција и за моето учество во животот со потполно еднакви права. Денеска формата на интеграција во училиштата којашто сум ја видел е омаловажена и наречена „Неприпитомена интеграција“. Но многу од нештата коишто моите наставници ми ги пренесуваа како знаење додека бев на училиште е докажано дека денеска се случуваат

само со случаи на специјални финансиски извори или при давање на повеќе заеми.

Денеска скоро секое училиште има интегриран клас, несомнено како резултат на политички успех. Но реално кажано, од наставникот зависи колку интеграцијата всушност е успешна во овој клас. После петнаесет години на интеграција во нашиот училиштен систем, сè уште има наставници кои се затворени кон овој нов предизвик, што ни покажува дека тие никогаш не научиле да се справуваат со деца со посебни потреби за време на нивната педагошка обука.

Им се восхитувам на сите родители на деца со посебни потреби кои се борат за интеграцијата на нивните деца. И покрај тоа што многу нешта се смениле кон подобро за лицата со посебни потреби во оваа земја, на пример во поглед на приходот за нега или во поглед на училишниот систем, сепак тоа и понатаму ќе остане најверојатна борба. Сите оние кои го покренуваат предизвикот и борбата, сепак се наградени и тоа од децата.

Има и еден пример од еден родител, татко на едно дете со посебни потреби, Хајнц Форхер, кој стана пионер на новонастанатото движење на родителите на ваквите деца. Слично на тоа, Марија Раух Калат го изоди својот пат до врвот на политиката преку борбата за нејзината слепа ќерка. Моите родители беа, но веќе не се политички активисти; тие се бореа за својот син и ја добија битката. Мојот развој и кариера секако се должат најмногу на моето примање во основното училиште, пред сè.

Надвор во ниските австриски шуми мојот живот со сигурност би имал поинаков тек.